

Christendom als *way of life*

(2) De Bergrede: het christendom, een manier van leven

Lezing

Toen Hij de mensenmassa zag, ging Hij de berg op. Daar ging Hij zitten met zijn leerlingen om zich heen. Hij nam het woord en onderrichtte hen:

‘Gelukkig wie nederig van hart zijn, want voor hen is het koninkrijk van de hemel.

Gelukkig de treurenden, want zij zullen getroost worden.

Gelukkig de zachtmoedigen, want zij zullen de aarde bezitten.

Gelukkig wie honger en dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden.

Gelukkig de barmhartigen, want zij zullen barmhartigheid ondervinden.

Gelukkig wie zuiver van hart zijn, want zij zullen God zien.

Gelukkig de vreedstichters, want zij zullen kinderen van God genoemd worden.

Gelukkig wie vanwege de gerechtigheid vervolgd worden, want voor hen is het koninkrijk van de hemel.

Gelukkig zijn jullie wanneer ze je omwille van Mij uitschelden, vervolgen en van allerlei kwaad betichten. Verheug je en juich, want je zult rijkelijk beloond worden in de hemel; zo immers vervolgden ze vóór jullie de profeten.

Jullie zijn het zout van de aarde. Maar als het zout zijn smaak verliest, hoe kan het dan weer zout worden gemaakt? Het dient nergens meer voor, het wordt weggegooid en vertrapt.

Jullie zijn het licht voor de wereld. Een stad die op een berg ligt, kan niet verborgen blijven. Je steekt ook geen lamp aan om hem vervolgens onder een korenmaat weg te zetten, nee, je zet hem op een standaard, zodat hij licht geeft voor ieder die in huis is. Zo moet jullie licht schijnen voor de mensen, zodat zij jullie goede daden kunnen zien en eer bewijzen aan jullie Vader in de hemel.

Mt 5, 1-16 (NBV21)

Overweging

Het beschrijven van het christendom “als manier van leven”: het kan vanzelfsprekend klinken maar dat is het niet, niet voor ons en zeker niet voor wie zich van religie vervreemd heeft.

Want inderdaad, er wordt makkelijk gezegd, vooral door wie zich niet meer tot het christendom bekent: “geloof is iets privaat”. Thuis kan elke zonderling geloven en doen wat hij wil zolang hij daar niemand mee lastig valt, omdat zij zich anders bedreigd voelen. Jammer genoeg kunnen we hen niet helemaal ongelijk geven: de vroegere dominantie van de kerk was bedreigend voor wie niet in de pas liep en ook op heden heerst nog veel religieus fanatisme en dat niet alleen in de moslimwereld. Vanuit mijn deelname aan de Liergemeenschap valt het mij echter zwaar te ondervinden dat wij als gevaarlijk (of gek) worden ervaren. Wij worden dan onschadelijk gemaakt als naïeve mensen, “gelovigen” die nog geloven in verzinsels, en vervolgens worden we verbannen tot een bidstoel of een Mariabeeld, ergens verborgen in het eigen huis.

Daar stellen wij in deze cyclus tegenover dat christendom, zoals wij het willen begrijpen, niet een naïef geloof is, niet een theologisch beredeneerd systeem met zijn onvermijdelijke ongerijmdheden, niet een antiek restant van magische beheersing van de werkelijkheid via al dan niet symbolische offers, maar wel een actieve interactie met de medemens, een leven in en met de maatschappij, op heden ook in respect voor de natuur. Wij stellen dat het wél een graag aanvaarde naïeve manier is van “zijn in de wereld”, naïef omdat het gelooft dat het goede uiteindelijk zal overheersen En het is aan ons om te laten zien dat onze aanwezigheid niet bedreigend is, niet alleen door aan alle vormen

van geweld en intimidatie te verzaken, ook door af te zien van het beroep op magische krachten, van onhoudbare theologische stellingen en van ongenueanceerde ethische standpunten. En te laten zien dat ons christen zijn van onschatbare waarde is in een hedendaagse, complexe en pluriforme wereld.

Religies gaan altijd uit van een “Verhaal” en dat specifiek verhaal bepaalt duidelijk hun eigen “manier van zijn in de wereld”. Een beetje kort door de bocht: het verhaal van de Boeddha, de mens die via intense meditatie zijn aardse beperkingen oversteeg en god werd, het hindoeverhaal met de zogenaamde “dharma”, dat het domein van moraal, cultus, recht en zeden omvat met daarin het stelsel van de kasten en de vier levensperiodes, de islam als het verhaal van Mohammed die zijn nomadische volkeren tot een harmonieuze samenwerking moest brengen en daarom, naast strikt religieuze voorschriften, ook een politiek systeem in zijn godsdienst verankerde, het jodisme waarin God een volk heeft “uitverkoren” door met hen een Verbond te sluiten dat berust op rechtvaardigheid en bescherming van de zwakken.

Ook het christendom is een “Verhaal”, deze keer van een mens Jezus die door God zijn “welbeminde Zoon” genoemd werd en die zich “al weldoende en genezend tussen zijn volk bewoog”. Hij was actief aanwezig in de maatschappij (maar niet in de machtspolitiek), gooide hinderlijke religieuze regels overboord waar nodig, stelde hypocriete houdingen aan de kaak en gedroeg zich dus behoorlijk tegendraads. Het is hem slecht gekomen maar het verhaal van zijn “Verrijzenis” vertelt ons in geloof dat uiteindelijk het goede overheerst.

Zo hebben ook wij elk een *levensverhaal* en de stelling van deze cyclus is dat christen zijn een “way of life” is, een verhaal met als uitkomst de verrijzenis uit de illusie van een gevuld, succesvol, comfortabel etc., maar op zichzelf gericht leven.

Wat kan die “way of life” zijn? Een way of life houdt een *manier van zijn* in en een *manier van doen*. Ik zal mij vooral richten op de manier van “zijn”. Wellicht zal Rik het iets meer hebben over het “doen”.

Ik vind in het evangelie geen betere verwoording van de christelijke “manier van zijn” dan in de jullie goed bekende “Bergrede”.

Ik overloop kort:

Zalig de armen van geest: zij die de anderen niet te slim af willen zijn, die niet de winnaars van het spel willen zijn, die niet het onderste uit de kan willen terwijl ze zelf sluw zo gering mogelijk proberen bij te dragen. De armen van geest zullen niet angstig hun bezit en belangen afschermen “*want aan hen behoort het Rijk der hemelen*”. Ik denk letterlijk: zij leven in de hemel op aarde omdat zij bevrijd zijn van angst voor het verlies van een grote ballast die hen tot slaaf kan maken.

Zalig de treurenden: als je op tv de vluchtelingen ziet aan de Wit-Russisch-Poolse grens, kan je dan eerst treuren, vooraleer angstig te worden voor een invasie van vreemdelingen en vooraleer ontmoedigd te zijn door het besef dat je daar nu zelf niet zoveel aan kunt doen? “*Want zij zullen getroost worden*”: het is net omdat je machteloos bent dat alleen het mee-lijden met anderen je nog zal kunnen troosten.

Zalig de zachtmoedigen: het zijn de geduldigen, zij die dulden en de tijd nemen. Het zijn de ouders die hun kinderen jarenlang beschermen en door hun moeilijkheden loodsen, die hen blijven liefhebben als zij op één of andere manier niet aan de verwachtingen voldoen. Ik denk ook aan hen die geen kwaad met kwaad willen vergelden, die de ketting van onheil onderbreken door van revanche af te zien. *Zij zullen het land bezitten*: zij zullen rondom zich de ruimte scheppen waarin iedereen kan leven en onverwacht en ongevraagd zal een betere en grotere leefwereld hun eigen deel zijn.

Zalig die hongeren en dorsten naar gerechtigheid: die kwaad kunnen worden als niet zij zelf maar anderen hun deel niet krijgen of onrechtmatig beoordeeld worden en daar de pijn van voelen. *“Zij zullen verzadigd worden”*. Zij zullen weinig last hebben van misnoegdheid en rancune om wat ze zelf misschien tekort gekomen zijn aan erkenning of bezit. Zij zullen genoeg hebben.

Zalig de barmhartigen: zij die niet veroordelen, die begrip hebben voor het falen van anderen, die mensen die “anders” zijn verdragen, die iederéén een warm hart toedragen. *“Zij zullen barmhartigheid ondervinden”*. In de eerste plaats zullen zij leren zichzelf lief te hebben. Tot hun eigen verwondering zullen anderen hen prijzen en misschien ook liefhebben.

Zalig de zuiveren van hart: zij van wie het oordeel en het handelen niet vertroebeld en verdraaid worden door de eigen belangen, ambities, succes. *“Want zij zullen God zien”*: met andere woorden zij zullen de wereld zien zoals, in ons godsbeeld, God die wereld ziet. Zij zullen door Zijn ogen kijken. En het zal een onvermoed mooi perspectief zijn.

Zalig zij die vrede brengen: zij die de mensen niet tegen mekaar opstoken. Het betekent “politiek” leven in de zin van openbaar leven, ten bate van iedereen, niet enkel van eigen volk, eigen klasse, eigen familie, eigen geloof of ongeloof. Het kan zijn dat je wel eens wat vergoelijkend en verwonderd gevraagd wordt: *“zijt gij misschien nog gelovig?”* *Zij zullen kinderen van God genoemd worden* zij leven inderdaad in dat wereldvreemde “Rijk Gods”, als waren ze kinderen van een goddelijke Vader. Dat zal herkend worden. Soms zullen ze bewonderd worden, soms ook niet.

Zalig die vervolgd worden om de gerechtigheid: dat valt voor ons al bij al best mee maar het kan veranderen en er zijn voorbeelden bij de vleet. Het zou een echte uitdaging kunnen worden. *“Hun behoort het Rijk der hemelen”*. Zij weten wat het kost maar prijzen zich toch gelukkig. Zij hadden, naar eigen zeggen, niet anders kunnen doen.

Conclusie:

“Gij zijt het zout der aarde, Gij zijt het licht van de wereld.”

Christendom is geen private, verdoken piëteit, het is een manier van actief en vruchtbaar aanwezig zijn in de wereld, een tegenstem van liefde en mededogen waar angst en afscherming de drijfveer worden, een lichtpunt als onbegrip heerst over waar het in essentie in een mensenleven om te doen moet zijn.

Het is een “manier van zijn”, ook als je dacht niet meer gelovig te zijn, misschien zelfs antiklerikaal geworden zijt om de juiste reden, maar leeft in de gevoeligheden die het christendom ons over de eeuwen, en ondanks veel schandalen, heeft nagelaten. Deze “manier van leven” loopt als een verhaal, spontaan, zonder voorbedachtheid, naïef maar niet dom, onopvallend maar zichtbaar, niet verdoken, tegendraads en soms wereldvreemd, vrij van angst.

Mocht dat allemaal waar zijn voor ons, we zouden lekker slapen. God zegene en beware ons.

Jacques Goethals
De Lier, 23 januari 2022